

Програма комплексного відновлення: як це допоможе громадам Харківщини

Автор:

Програма комплексного відновлення: як це допоможе громадам Харківщини

Першочергово такі програми мають розробити територіальні громади, які постраждали від російської агресії

25.03.2024 18:49

Попри війну в Україні триває відбудова. Плани на відновлення укладають навіть ті громади, які наразі живуть практично на лінії фронту. Так сім громад Харківщини за підтримки «U-LEAD з Європою» взялися за розробку програми комплексного відновлення. В чому сенс та важливість цього документа – розбирався «Слобідський край».

Планувати відновлення

Повномасштабне вторгнення росії принесло чимало лиха Україні. Вплив війни набагато масштабніший, ніж може здатися на перший погляд. Це не тільки зруйновані будівлі, підприємства, знищені дороги, забруднене довкілля, а ще й люди, які, рятуючи життя, покидають свої домівки і шукають притулку у відносно безпечних регіонах або взагалі інших країнах.

Один з інструментів, який допоможе громадам подолати воєнні та повоєнні виклики – це програма комплексного відновлення (ПКВ). Першочергово такі програми мають розробити постраждалі від російської агресії громади: де багато руйнувань, звідки виїхала більшість населення та релокувався бізнес. На жаль, під ці критерії підпадає більша частина Харківської області.

Як повідомила голова комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування Олена Шуляк, створення ПКВ є обов'язковою вимогою для громад, території яких віднесені урядом до функціонального типу «територія відновлення».

151 громада розробляє ПКВ

Тож станом на березень 2024 року 151 українська громада розробляє програму комплексного відновлення. Така програма необхідна для відновлення на місцевому рівні за кошти державного бюджету та донорської або грантової підтримки. Кожна така програма буде унікальною, зважаючи на те, які ресурси має ТГ, населення, економіку, як вплинула на неї війна тощо.

За словами Олени Шуляк, кількість громад, які долучаються до планування, постійно зростає.

«У кожній територіальній громаді України є своє бачення того, якою має бути її повоєнна

відбудова та відновлення. Щоб оформити його у покроковий план реальних дій, і потрібна програма комплексного відновлення. Це свого роду аналітика на рівні громади, що дає змогу зробити детальну оцінку як усіх ресурсів, так і спричинених війною викликів. Тільки громада розуміє кількість шкіл, які потрібно відновити з урахуванням того, скільки дітей там вчитиметься. Скільки лікарень потрібно для кількості людей, які там проходять лікування, скільки будинків потрібно відновити, щоб забезпечити житлом усіх тих, хто планує там жити», – зазначила Шуляк у свій колонці для «Укрінформу».

До речі, громади створюють програми відновлення не тільки самотужки, а й з допомогою партнерів України, серед яких і «U-LEAD з Європою». Вони в червні 2023 року оголосили конкурс на підтримку громад у створенні програми комплексного відновлення. «U-LEAD з Європою» відібрали 24 українські громади, яким допомагали з плануванням відновлення та розвитку.

«U-LEAD з Європою» допомагає семи громадам Харківщини

Солоницівська, Золочівська, Борівська, Курилівська, Кіндрашівська, Куп'янська, Ізюмська працюють над ПКВ за підтримкою «U-LEAD з Європою». До речі, останні п'ять з них були деокупованими.

Кіндрашівська громада після обстрілів/Кіндрашівська СВА

У «U-LEAD» зазначили, що громади обиралися на підставі заповненої анкети з урахуванням критеріїв впливу війни – кількості пошкодженої інфраструктури, зміни кількості населення тощо. Експертну підтримку з розробки ПКВ і планів відновлення та розвитку ТГ отримували протягом липня 2023 року – лютого 2024 року.

До речі, програма комплексного відновлення створюється і на обласному рівні. Крім того, обласна та місцева програми мають лаконічно доповнювати одна одну.

У чому сенс програми?

ПКВ визначає основні містобудівні та соціально-економічні пріоритети політики відновлення території, постраждалої внаслідок збройної агресії. Документ складається на середньострокову перспективу до 2027 року. Він ураховує всі аспекти життя громади та визначає кроки, необхідні для забезпечення кращого майбутнього ТГ.

Основними напрямками ПКВ є відновлення постраждалої внаслідок війни інфраструктури, стимулювання економічного зростання та створення нових робочих місць, покращення якості життя мешканців громади, підвищення стійкості громади до майбутніх викликів. Загалом документ охоплює широкий спектр питань – відновлення житла та соціальної інфраструктури, будівництво доріг і мостів, розвиток бізнесу, покращення доступу до освіти та охорони здоров'я, захист довкілля, зміну клімату та громадську участь у прийнятті рішень.

Яна Самойленко

радниця з розвитку громадської інфраструктури Програми «U-LEAD з Європою»

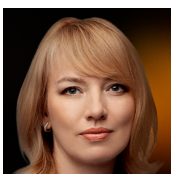
Сенс розроблення документації з відновлення полягає в тому, що без якісного аналізу, визначення проблем, можливих сценаріїв розвитку громади важко зрозуміти, куди рухатись та, умовно кажучи, за що братись у процесі відновлення. Відновити все – занадто дорого. Документація з відновлення, зокрема, допомагає прийняти рішення на основі якісного аналізу щодо пріоритизації проєктів відновлення

Крім того, затверджена документація з відновлення сприятиме більш швидкому залученню коштів на проєкти відновлення. За словами Яни Самойленко, це зумовлено тим, що громада чітко знатиме, на що потрібні кошти, а інвестор/грантодавач завдяки створеній програмі буде розуміти серйозність намірів та стратегічність ТГ.

Важливо, що розробкою програми комплексного відновлення спільно займаються місцева влада, мешканці громади, експерти та міжнародні партнери.

Зібрати всі дані

Перш ніж громада почне працювати над розробкою програми комплексного відновлення, необхідно зібрати всю наявну про ТГ інформацію. Це стосується даних, які є в доступі самої громади, в обласних військових адміністраціях, державних реєстрах та базах.

Олена Шуляк

голова комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування

Зокрема, дані про руйнування можна брати з Реєстру пошкодженого та знищеного майна. Це єдине офіційне джерело верифікованої інформації про пошкодження, яке інтегроване із системою DREAM. Як допоміжні можна використовувати реєстр ReBuild та внутрішні документи громади про обстеження пошкоджених об'єктів

Утім, слід зазначити, що вносити дані до програми треба обережно. Особливо інформацію про об'єкти критичної інфраструктури, з огляду на безпекові умови.

Далі громада має розмістити розпорядження про початок роботи над програмою та створити робочу групу. До робочої групи мають увійти ті люди, які проживають на території громади та зацікавлені в її розвитку. Так, окрім представників органів місцевого самоврядування, це можуть бути громадські організації, активісти, місцевий бізнес тощо.

Відновити нормальне життя

У Солоницівській громаді за час повномасштабного вторгнення було пошкоджено 212 житлових будинків, чотири об'єкти комунальної власності, 32 промислові об'єкти.

– Навесні 2023 року наша громада взяла участь у конкурсі, оголошеному U-LEAD з Європою, щодо відбору громад України з метою підтримки у розробці програм комплексного відновлення території територіальних громад та планів відновлення і розвитку територіальних громад. Ми успішно пройшли відбір і стали учасником проєкту. У серпні ми вже прийняли рішення про розробку ПКВ та затвердили положення про робочу групу, – розповіла начальниця відділу економічного розвитку та інвестицій Солоницівської селищної ради Наталія Олексенко.

Засідання робочої групи ПКВ/Солоницівська селищна рада

Далі громада оголосила про початок роботи над програмою комплексного відновлення. На сайті Солоницівської селищної ради та в соціальних мережах було розміщено оголошення про запрошення жителів долучитися до робочої групи та подати свої пропозиції. І вже у вересні була створена робоча група, до якої входили працівники ради, депутати, представники трьох громадських організацій, молодіжна рада та два представники вищих навчальних закладів.

Як розповів член молодіжної ради Солоницівської селищної ради та за сумісництвом член робочої групи Олексій Крамаренко, йому було доручено розробити анкету-опитувальник на онлайн-платформі Kobotoolbox. Опитувальник допоміг зібрати інформацію та пропозиції громадськості до програми комплексного відновлення.

– Анкетування проводилося в паперовому та електронному форматах, аби охопити більшу частину населення. До цієї роботи була залучена й молодь, адже це активна частина жителів нашої громади, й нам не байдужий її розвиток, – зазначив Олексій Крамаренко.

А за словами очільника громади Андрія Литвинова, схожа робота була проведена ще під час розробки Стратегії розвитку у 2021 році.

Андрій Литвинов

очільник Солоницівської громади

Якісно розроблена програма є підставою для швидкого залучення інвестицій, отримання міжнародної та державної допомоги, планування конкретних заходів нашого подальшого відновлення і розвитку. Тільки наші жителі знають особливості місцевості, структури, культури та історії нашої громади. Тому дуже важливо, аби громадськість долучалася до формування бачення громади в майбутньому. За допомогою програми ми зможемо спрогнозувати свій розвиток, збалансувавши побажання різних груп населення громади.

Чи були проблеми?

Попри активну кампанію, жителі Солоницівської громади не були ініціативними та надали замало пропозицій щодо відновлення. Тому було вирішено продовжити строк цього етапу. Утім, напрацювання не припинялися, робоча група проводила аналіз, ідентифікувала проблеми громади, готувала «дерева цілей», профіль ТГ, опитувала управлінців, мешканців та місцевий бізнес.

– Нині ми формуємо ключові заходи, завдання, індикатори заходів ПКВ та перелік інвестиційних проєктів. Ті питання, які стосуються регіонального розвитку – вже сформовані й направлені до Харківської обласної адміністрації для включення до програми комплексного відновлення території Харківської області за належністю, – розповіла Наталія Олексенко.

Так, за її словами, найбільш хвилюючі громадськість питання – це стан доріг державної та комунальної власності, пошкодженого майна, укриттів, матеріально-технічний стан комунального майна, довкілля, зростання надходжень інвестицій у громаду, безбар'єрність.

Чекають поки відсунеться лінія фронту

Унаслідок бойових дій у деокупованій Кіндрашівській громаді Куп'янського району було пошкоджено або зруйновано 326 житлових будинків. А населені пункти, які наближені до лінії активних бойових дій, часто піддаються обстрілам, унаслідок цього пошкоджуються лінії електропередач. Енергетики виїжджають на ремонтні роботи лише тоді, коли дозволяє безпекова ситуація. Попри все це Кіндрашівська громада йшла в ногу з програмою, зауважили в U-LEAD.

– Усі громади, які розробляли програму за нашою підтримкою, перебувають на різному етапі розробки планувальної документації з відновлення. Наприклад, Кіндрашівська громада вже має затверджену програму комплексного відновлення території територіальної громади. Дана громада оперативно виконувала всі поставлені завдання в рамках підтримки U-LEAD і, відповідно, швидко дійшла до фінальної точки. Громада змогла провести якісні громадські обговорення програми відновлення, – зазначила Яна Самойленко.

Заступниця начальника Кіндрашівської СВА з питань діяльності виконавчих органів Ірина Нікітченко повідомила, що наразі в громаді немає бюджету, аби самостійно відновлюватися.

– Ми розуміли, що без програми відновлення ми не зможемо вийти на якісь міжнародні фонди, щоб отримати підтримку. Так, зараз у нас складна ситуація, ми прифронтові. Утім програма

відновлення нам знадобиться у майбутньому все одно, – констатувала Ірина Нікітченко.

Так, у Кіндрашівській ТГ проблем з написанням програми не було, адже ПКВ відповідає раніше розробленому стратегічному плану. Утім на початку роботи в громаді переймалися проведенням громадських обговорень.

– Ми дуже переживали стосовно обговорення. У нас наразі не дуже безпечно на території, тому збирати людей разом, звичайно, можливості не було. Ми почали працювати в онлайн-режимі, люди приєднувалися до конференції та обговорювали нашу програму, – розповіла Нікітченко.

Вирва після обстрілу Кіндрашівської громади/Кіндрашівська СВА

Найбільше пропозицій від респондентів надходило про розбудову укриттів та бомбосховищ, модернізацію системи оповіщення, створення різноманітних закладів для дітей, а також реконструкції водогону та багато іншого.

Наразі в усіх населених пунктах Кіндрашівської громади діє обов’язкова евакуація. Сьогодні тут живе усього 2800 людей, а в обговореннях брали участь 86 жителів. Також у громаді залишається близько 270 дітей.

– Люди розуміють, що наразі залишатися в громаді небезпечно. Деякі не чекають, поки їх евакуюють, а виїжджають самостійно. Утім, коли стає трохи тихіше, вони знову повертаються додому, – зазначив начальник Кіндрашівської СВА Сергій Костюков.

Тож ПКВ стане в пригоді тоді, коли безпекова ситуація дозволить повертатися жителям додому.

Адже з початку повномасштабного вторгнення кількість населення Кіндрашівської ТГ скоротилася на 50 %. А одним з пріоритетів програми є створення умов для повернення місцевого населення.

Пропозиції щодо підвищення рівня громадської безпеки на території територіальної громади

84 відповіді

Пропозиції громадськості щодо ПКВ Кіндрашівської ТГ/Кіндрашівська СВА

Ще одна деокупована громада Куп'янського району – Курилівська – також розробила проєкт програми комплексного відновлення, але прийняла рішення не затверджувати його, допоки лінія бойових дій не відсунеться подалі від них. У деокупованих Куп'янській та Борівській громадах робота над документами була призупинена у зв'язку з посиленням обстрілів.

– Ізюмська громада розробила проєкт програми комплексного відновлення і наразі очікує погодження від Харківської ОВА. Солоницівська та Золочівська громади перебувають на етапі надсилання на погодження до Харківської ОВА. Опісля погодження – проведення громадських обговорень та їх затвердження, – повідомила радниця з розвитку громадської інфраструктури Програми «U-LEAD з Європою» Яна Самойленко.

Після затвердження програми комплексного відновлення громади почнуть затверджувати плани відновлення. Ці документи допоможуть громадам знайти партнерів.

– Ми чекаємо, коли буде прийнята постанова і коли нашу громаду вже офіційно внесуть у перелік тих громад, яким потрібна ця програма. Далі найголовніше – будемо чекати, коли закінчиться війна або хоча б лінія зіткнення відсунеться далі від нашої громади. І тоді ми будемо намагатися впроваджувати всі наші плани в реальність, – сказала заступниця начальника Кіндрашівської СВА з питань діяльності виконавчих органів Ірина Нікітченко.

Ми створили цей матеріал як учасник мережі «Вікно Відновлення». Все про відновлення постраждалих регіонів України дізнавайтеся на єдиній платформі recovery.win

